

TURVALLISTA MATKAA!

Viittomakielinen lapsille suunnattu liikennekasvatusvideo

Amanda Jouhki
Opinnäytetyö, kevät 2017
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus
Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Jouhki, Amanda. Turvallista matkaa! – viittomakielinen lapsille suunnattu liikennekasvatusvideo. Diak, kevät 2017, 35s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus, tulkki (AMK).

Opinnäytetyöni oli kehittämistyö, jonka tavoitteena oli luoda uutta viittomakielistä videomateriaalia lapsille. Viittomakielen käyttö on lasten keskuudessa vähentymässä, koska suurimmalle osalle kuurona syntyneille lapsille leikataan sisäkorvaistute kuulemisen mahdollistamiseksi. Opinnäytetyön videon kautta lisättiin viittomakielen näkyvyyttä, sekä ylläpidettiin viittomakielisen materiaalin saavutettavuutta. Videon kohderyhmä on 7–10-vuotiaat viittomakieliset lapset. Viittomakieli lukeutuu Suomen vähemmistökieliin ja valitsin viittomakielen ja puhutun suomen kielen videoni kieliksi.

Opinnäytetyö koostuu tuotteesta, eli videosta ja kirjallisesta osasta. Kirjallinen osa sisältää opinnäytetyön tietoperustan, kertoo eri työvaiheista ja käsittelee videosta kerättyä palautetta. Ennen liikennekasvatusvideon virallista julkistamista palautetta kerättiin erikäisiltä viittomakielisiltä lapsilta. Palaute oli positiivista ja kannustavaa, mutta myös kehittämisohjeita esitettiin. Kieli- ja tulkkaustaidot, jotka olen viittomakielentulkin koulutuksen kautta omaksunut, ovat auttaneet koko opinnäytetyön toteutumisessa. Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa pohdin myös, miten voin tukea tavoitteita kaksikielisyyden saavuttamisessa ja parantamisessa viittomakielisten lasten opetuksessa.

Saavutettavuuden tavoittelu oli yksi opinnäytetyön keskeinen päämäärä. Toivon, että lisäisin saavutettavuutta luomalla uuden, viittomakielisten lapsille suunnatun videon, joka on kaikkien nähtävillä verkkovideopalvelu YouTubessa. Toivon, että kaikki näkyvyys ja uuden materiaalin luominen lisäävät myös kielellistä tasa-arvoisuutta. Videosta saadussa palautteessa nousi esille, että viittomakielistä lapsille suunnattua videomateriaalia kaivattaisiin paljon enemmän, joten toivottavasti tulevaisuudessa erilaisten vastaavien videoiden määrä kasvaa entisestään.

Valmistamani liikennekasvatusvideo pohjautui valtakunnallisen organisaation, Liikenneturvan valmistamiin materiaaleihin ja kuviin liikennemerkeistä. Opinnäytetyön videon pääaiheeksi valikoitui jalankulkijan näkökulma. Videolla viitotaan kymmenen liikennemerkin viittomat ja näytetään kuvat kyseisistä liikennemerkeistä. Videon lopussa neuvotaan myös heijastimen käytössä. Liikennekasvatus on osa vuonna 2016 uudistettua suomalaisen peruskoulun uutta opetussuunnitelmaa ja videon teemat pohjautuvat siinä käsiteltäviin aiheisiin.

Opinnäytetyö valmistui keväällä 2017 ja viittomakielinen video julkaistiin YouTube-verkkovideopalvelussa Internetissä. Video löytyy YouTubesta hakusanoilla ”turvallista matkaa - viittomakielinen liikennevideo”. Materiaalia voi hyödyntää tulevaisuudessa itseopiskelussa tai opetusmateriaalina peruskoulussa 7-10-vuotiailla lapsilla.

Asiasanat: viittomakieli, Liikenneturva, saavutettavuus, lapsille suunnattu materiaali, videomateriaali

ABSTRACT

Jouhki, Amanda. Turvallista matkaa! – An educational sign language video for children about road safety education and traffic. Spring 2017. 35p., 4 appendices. Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Sign Language and interpreting. Degree: Interpreter.

The aim of this thesis was to develop material and to make new video material for children who use Sign language in their communication. The aim was that through developing material to maintain the skills in Sign language one could make it more visible. Sign Language is one of the minority languages in Finland and that's why I chose Sign language and spoken Finnish language for this thesis.

This whole making process of the video material and writing are showing my skills that I have learned in the education of Sign Language and interpretation. The process was fluent and organized. In the thesis I discussed how it is possible to support children whose native language is sign language and promote bilingual position. One of the aims of this thesis is to be achievable for everyone. The video increased the amount of Sign language children's material, so at the same time the accessibility increased. That's why I feel that the key objective of this thesis is filled.

The educational traffic video was based on a national organization Liikenneturva's materials and pictures of traffic signs. The main topic in the video is to show how to cross a safe road in the right way from the pedestrian point of view. Other topics are the use of a reflector and showing of ten traffic signs. Road safety education is a part of Finland's basic education and curriculum of 2016. That's why some of the themes in the video are based on the basic education.

This thesis was completed in the spring 2017 and the video was published on the Internet in YouTube. You can find the video in YouTube by looking for "turvallista matkaa – viittomakielinen liikennevideo". The material is usable in the future in school education or in self-educational material.

Feedback from the material was collected from children of different ages who are native Sign language users. The feedback is one big part of this written part of thesis. The feedback was mostly good, positive and supportive.

Key words: Sign language, Liikenneturva, accessibility, material for children, video material

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 LIIKENNEKASVATUS VIITTOMAKIELISILLE LAPSILLE	8
2.1 Turvallista matkaa! - videon tavoite ja idea	8
2.2 Opinnäytetyön keskeiset käsitteet	10
2.3 Viittomakieliset Suomessa.....	10
2.4 Liikenneturva ja sen tarkoitus	11
2.5 Opetussuunnitelma ja liikennekasvatus	12
2.7 Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma	14
2.8 Prosessinkuvausmallinnuksen käyttö opinnäytetyöprosessin toteutuksessa	14
3 VIITTOMAKIELISEN LIIKENNEKASVATUSVIDEON TYÖVAIHEET	16
3.1 Liikennekasvatusvideon kohderyhmän rajaaminen	17
3.3 Videon käsikirjoitus ja kuvaukseen valmistautuminen	18
3.4 Videon sisältö ja liikennemerkki	19
3.5 Videon visuaalinen ulkoasu ja studiossa viittomien	20
3.6 Videon ääniraita ja taustamusiikki	22
3.8 Palautteenkeruumenetelmien esittely	23
3.9 Palautekeskustelussa esiin tullutta ja yhteenveto tuloksista.....	24
3.9.1 Videon viittomakielestä saatu palaute	25
4 POHDINTA.....	27
4.1 Työn eettiset näkökulmat.....	28
4.2 Opinnäytetyön soveltaminen jatkotyöskentelyyn.....	29
LÄHTEET.....	30
LIITTEET	32
LIITE 1: Laki Liikenneturvasta N:o 278/2003, pykälät 1-3.....	32
LIITE 2: Kuvat neljästä videolla käsiteltävästä liikennemerkistä	33

LIITE 3: Osa kohtausluettelosta ja suunnittelusta	34
LIITE 4: Studiossa filmaamisen työvaihe	35

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on kehittämistyö, jonka tarkoitus on luoda täysin uusi, viittomakielinen liikennekasvatusvideo noin 7-10-vuotiaille lapsille. Video käsittelee perusliikennesääntöjä ja liikennemerkkejä hausalla ja rennolla tavalla. Liikenteessä oikealla tavalla liikkuminen ja liikennesääntöjen noudattaminen ovat jokaisen kansalaisen velvollisuus. Kaikkien suomalaisten kuuluu saada opetusta omalla äidinkielellään, joten myös liikenne-aiheiselle viittomakieliselle materiaalille on tarvetta.

Yleinen liikenneturvallisuus on esillä esiopetuksessa ja lapsi oppii havainnoimalla liikennesääntöjä jo ennen perusopetuksen alkua. Lapselle liikenteessä liikkumisen ja liikenneturvallisuuden malli on usein lapsen omat vanhemmat, isovanhemmat tai muu lähipiiriin kuuluva henkilö. Liikenneturvallisuuden parantaminen ja siihen liittyvän kasvatuksen taustalla on nollavisio eli pyrkimys siihen, ettei kenenkään tarvitsisi loukkaantua tai kuolla liikenteessä. Opinnäytetyön videossa on vahvasti jalankulkijan näkökulma suojatien ylittämiseen ja liikennemerkkien oppimiseen. Turvallista matkaa! – viittomakielinen liikennevideo on julkaistu Internetissä, videonjulkaisukanava YouTubessa. Video löytyy hakusanoilla ”turvallista matkaa viittomakielinen liikennevideo”.

Saavutettavuuden kannalta on tärkeää, että opinnäytetyön video on mahdollisimman saavutettavissa ja kaikkien nähtävillä. Kirjallinen osio käsittelee työhön liittyviä termejä, tekovaihetta ja videosta saatua palautetta. Apunani opinnäytetyön tekemisessä käytin soveltaen prosessinkuvausmallinnusta laadukkaasta studiotulkkauksesta (Honkanen, Isomaa & Ranki 2013a, 48). Kirjallisessa osassa käsitellään myös opinnäytetyön keskeisiä termejä, joita ovat muun muassa liikenneturva, saavutettavuus, liikennekasvatus ja viittomakieli.

Opinnäytetyön video on viittomakielinen ja videon viittomaratkaisut pyrkivät olemaan luonnollisia, sekä osittain spontaanin kielenkäytön perusteella valittuja. Suomenkielinen ääniraita on lisätty videon taustalle vasta videon valmistumisen jälkeen. Ääniraita ei kuitenkaan ole tulkkaus viittomisesta. Ääniraitaa ja viittomista ei voi suoraan verrata keskenään, sillä kieliopillisesti viittomakieli ja suomen kieli poikkeavat toisistaan paljon.

Idea opinnäytetyöstä syntyi keväällä 2016, kun keskustelu yleisesti viittomakielisten lastenohjelmien vähyydestä oli esillä esimerkiksi Yleisradion uutisissa ja lastenohjelma Pikku Kakkonen (Yle) yhteydessä. Pikku Kakkonen on näyttänyt televisiossa joitakin viittomakielisiä, tulkattuja tai tukiviitottuja lastenohjelmia. Koen myös itse kuurojen vanhempien kuulevana lapsena, identifioituvani kuurojen kulttuuriin ja viittomakielisyyteen, joten päädyin siksi viittomakielisen, toiminnallisen opinnäytetyön tekemiseen. Kuurojen vanhempien kuulevia jälkeläisiä kutsutaan myös toisinaan termillä koda tai coda. (Kuurojen vanhempien kuulevat lapset Ry i.a.) Koda-lapset pystyvät eriyttämään viittomakielen ja puhutun kielen toisistaan jo hyvin varhain, sekä omaksumaan ympäristöstään samanaikaisesti molempien kielten poikkeavat ominaisuudet. (Kanto, 2016, 5). Video opinnäytetyön tuotteena oli luonnollisin vaihtoehto myös viittomakielisten lasten näkökulmasta.

Liikenne-aiheesta innostuin jo lapsena, kun luin Miina & Manu (Satukustannus Oy) sarjan kirjoja, jotka käsittelevät esimerkiksi lapsen ensimmäistä koulumatkaa kirjassa Miina & Manu koulutiellä (2015) tai perusliikennesääntöjä ja liikennemerkkejä puuhakirjassa Miina & Manu liikenteen ABC. Myöhemmin tulkikoulutuksen kautta työharjoittelussa valmistautumisen yhteydessä perehdyin traktorikortin suorittamiseen liittyviin materiaaleihin. Silloin haasteellisinta oli tulkata liikennemerkkeihin tai liikennesääntöihin liittyviä testejä. Työharjoittelun jälkeen kiinnostuin uudelleen käymään läpi liikenne-aiheista lastenkirjallisuutta ja huomasin, että suomalaista viittomakielistä materiaalia aiheesta on niukasti. Viittomakielistä liikenneturvallisuuteen liittyvää materiaalia ei löytynyt ollenkaan. Turvallista matkaa! - liikennekasvatusvideo on siksi hyödyllinen ja se tavoittaa julkaisukanavan kautta suuren kohderyhmän.

2 LIIKENNEKASVATUS VIITTOMAKIELISILLE LAPSILLE

Valitsin opinnäytetyön videon kieliksi suomalaisen viittomakielen ja puhutun kielen, koska silloin video tavoittaa suuremman kohderyhmän ja lisää viittomakielen näkyvyyttä. Viittomakielestä tiedottamisen ja erilaisten materiaalien määrän lisäämisellä vähennetään samalla kielivähemmistöön kohdistuvia ennakkoluuloja. On tärkeää tavoitella kielellisesti tasavertaista asemaa ja taata kaikille samat mahdollisuudet esimerkiksi koulutuksessa sekä oppimisessa.

Lasten liikenneturvallisuuden kannalta on olennaista, että lapset voivat liikkua omassa ympäristössään turvallisesti. Liikennekasvatuksessa on monia eri vaiheita ja ulottuvuuksia, jossa pitää ottaa aina huomioon lapsen ikä, henkiset valmiudet, yksilölliset taidot ja liikenneympäristö missä liikutaan. Eri tapoja kulkea liikenteessä opiskellaan oppimispolun mukaisesti; perusopetuksen (1.lk) alussa liikenteeseen liittyviä tavoitteita käsitellään pääasiassa jalankulkijan ja autossa matkustavan näkökulmasta (Niemi 2004, 133.) Tavoitteena on, että lapsi rohkaistuu aktiiviseksi tienkäyttäjäksi, joka osaa arvioida liikennettä ja ympäristöä (Niemi 2004, 134.). Opinnäytetyön videolla olen siksi nostanut jalankulkijan ja suojatiellä liikkumisen keskeiseksi asiaksi, yleisen liikkumisen turvallisuuden ohella. Videon pohjana on käytetty Liikenneturvan materiaaleja, joka on valtakunnallinen liikenneturvallisuutta edistävä organisaatio.

2.1 Turvallista matkaa! - videon tavoite ja idea

Opinnäytetyön videon tavoite on tuoda näkyväksi liikennekasvatukselliset ja yhteisölliset asiat. Oma henkilökohtainen tavoitteeni on saada onnistunut tuotos, joka on kaikkien nähtävillä YouTubessa. Tavoite on, että videon kohderyhmä eli viittomakieltä käyttävät tai osaavat lapset, innostuisivat oppimaan myös yleisesti liikenteeseen liittyviä asioita. Videon kautta on mahdollisuus oppia faktatietoa jalankulkijan näkökulmasta kolmesta eri liikenteeseen liittyvästä teemasta. Teemoja ovat suojatien oikeaoppinen ylitys, kymmenen liikennemerkkin kuvat ja viittomat, sekä lopussa opastetaan heijastimen käytöstä ja muistutetaan heijastimen tärkeydestä. Tavoitteena oli tehdä viittomakielinen

video, joka pyrkii sisällöllisesti vastaamaan Liikenneturvan tekstimateriaalia käsiteltävillä asioilla. Visuaalisuus videolla käytetyssä viittomakielessä ja sen selkeys ovat keskeisiä asioita Turvallista matkaa! – videossa. Viitottu kieli on helppoa ja selkeästi ymmärrettävissä. Viittomisen ja koko videon visuaalinen ilme, kuten taustaväri ja kuvakulmat tukevat helposti kokonaisuusien ymmärtämistä. Viittomakieli on täysin visuaalinen kieli, joten selkeys on tärkeää. Pääasia on, että kohderyhmään kuuluvat lapset ymmärtävät videolla käsiteltävät asiat mahdollisimman vaivattomasti. Videolla näytettävät, selkeät, havainnollistavat kuvat liikennemerkkeistä ja suomenkielinen puhe viittomisen lisäksi luovat selkeän kokonaisuuden ja helpottavat asiasisällön ymmärtämistä.

Liikennekasvatusvideossa on käytetty pohjana Liikenneturvan internetistä saatavia materiaaleja. Videolla käsiteltävät asiat olen itse koonnut. Tärkeimpänä lähteenä on käytetty Liikenneturvan Lapset liikenteessä, 0-14-vuotiaat- sivujen asiasisältöä (Liikenneturva lapset liikenteessä 2017). Internetsivuilla on helpolla tavalla selitettynä perusliikennesäännöt ja -tiedot. Liikenneturva jaottelee myös mitä liikennekasvatuksellisia asioita pitäisi hallita eri ikävaiheissa ja annetaan vinkkejä vanhemmille liikennesääntöjen opettamiseen omalle lapselle. Sivuilta poimittiin videon kohderyhmälle sopivat liikennekasvatuksen näkökulmasta tarkoitettut säännöt ja opetettavat asiat. Opinnäytetyön aikana tekstimateriaalia muunneltiin sen verran, että se oli mahdollista saada viitottavaan muotoon videolle. Käytännössä se tarkoitti sitä, että teksti piti ensin itse sisäistää ja ymmärtää, jonka jälkeen oli mahdollista kartoittaa oikeita viittomia ja viittomaratkaisuja.

Videossa viitottavat liikennemerkkit, joita on 10 kappaletta, käsitellään tarkemmin luvussa 3.4. On tärkeää tietää jo varhaisessa vaiheessa millaisia määräyksiä merkit pitävät sisällään, koska se luo pohjan tulevalle, haastavampien liikennesääntöjen oppimiselle. Liikenneturvallisuus aihekokonaisuutena perusopetuksessa jakautuu niin, että ensin käsitellään vahvasti jalankulkijan näkökulma ja orientoidutaan omaan lähiympäristöön (Niemi 2004,135).

2.2 Opinnäytetyön keskeiset käsitteet

Tässä alaluvussa käsittelen opinnäytetyöni keskeisimpiä käsitteitä. Tärkeimpinä ovat viittomakieli, liikenneturva, liikennekasvatus ja materiaalin saavutettavuus, josta kerrotaan alaluvussa 2.6. Luvun kaksi lopussa kerrotaan myös Suomen viittomakielten kielipoliittisen ohjelman näkökulmasta viittomakielen asemaan nykypäivän Suomessa. Olen soveltanut tässä opinnäytetyössä myös prosessinkuvausmallinnusta laadukkaan studiotulkkauksen saavuttamisen työkaluna (Honkanen, Isomaa & Ranki 2013b, 48). Kerron mallinnuksen käytöstä suhteessa omaan työhöni ja ratkaisuihin liikennekasvatusvideon toteutusprosessissa. Mallinnus listaa opinnäytetyöprosessin ja videon toteutukseen liittyvät eri työvaiheet ja niiden toteuttamisen aikataulullisesti.

2.3 Viittomakieliset Suomessa

Viittomakieliset ovat Suomessa kieli- ja kulttuurivähemmistö, jotka käyttävät kommunikoiitiin suomalaista viittomakieltä. Viittomakieliseksi voi lukeutua kuurojen lisäksi myös huonokuuloiset ja kuulevat henkilöt. Viittomakieliset lapset ovat spesifi asiakasryhmä, jolle suunnattujen materiaalien saatavuuteen on tarvetta. (Kuurojen Liitto Ry, viittomakieliset 2017). Viittomakielen tehokasta ja tasapainoista käyttöä on edistettävä, sillä kielelliset monimuotoisuudet auttavat yksilöä vahvistamaan suhdettaan omaan äidinkieleen ja sen käyttöön. Nykypäivän yhteiskunnassa vaaditaan enemmän ja enemmän monikielellistä osaamista, mutta oman ensikielen ylläpitäminen on erityisen tärkeää oman identiteetin kehittymisessä. (Nuolijärvi 2006, 11.)

Suomessa käytetään kahta kansallista viittomakieltä: suomalaista ja suomenruotsalaista viittomakieltä. Viittomakielet ovat puhuttujen kielten tavoin itsenäisiä kielijärjestelmiä. Ne syntyvät spontaanisti kuurojenyhteisöjen sisällä kommunikaation tarpeesta, eli niitä ei erikseen vain keksitä. Viittomakieli ei siis ole kansainvälinen kieli, vaan jokaisella maalla on oma kansallinen viittomakielensä. Puhuttujen kielten tavoin viittomakielet ovat sidoksissa maansa kulttuuriin. Eri maiden viittomakielten keskinäiset kielioppierot eivät ole niin suuria kuin eri puhuttujen kielten kesken. Viittomakielten kesken käytettävä viittomisto, eli viitottavat sanat voivat kuitenkin poiketa toisistaan paljon. Suomen viittomakielessä kaikki ilmaukset tuotetaan käsien, pään ja kasvojen sekä vartalon

liikkeillä ja vastaanotetaan näön varassa. (Viittomakielten kielipoliittinen ohjelma 2010a, 10.)

Viittomakielen asema on turvattu perustuslain tasolla vuonna 1995. Sen lisäksi Kuurojen Liiton kielipoliittisten ohjelmien (1991 ja 2010) tavoitteina on edelleen viittomakielen aseman parantaminen Suomessa. Kielipoliittisten ohjelmien julkaisemisen jälkeen on vielä monia kuurojen ja viittomakielisten asemaan liittyviä ratkaisemattomia asioita. Niitä ovat esimerkiksi viittomakieltä ensikielenään käyttävien määrän mahdollinen väheneminen ja sen selvittäminen, viittomakielentaidon ylläpito ja viittomakielen aseman turvaaminen myös jatkossa. On tärkeää, että erilaisten viittomakielisten ohjelmien kautta edistetään viittomakielisten lasten kielenkäyttöä ja annetaan kielellisiä roolimalleja. Esimerkiksi jo päiväkodissa tarvitaan runsaasti viittomakielisiä satu-, tarina- ja muita vastaavia materiaaleja (Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma, 2010b, 34). Materiaalien kautta lasten on mahdollista saada viittomakielisiä kielimalleja, jos viittomakielienkäyttöä ei muuten lähiympäristössä ole saatavilla. Suomessa viittomakielisten tietoisuus omista oikeuksistaan on kasvanut 1980-luvulla lähtien ja nykyisin omia oikeuksia osataan vaatia esimerkiksi opiskelussa, työssä ja asiointipalveluissa. Viittomakielen suojeleminen erilaisin kieltä ylläpitävin keinoin on äärimmäisen tärkeää. (Viittomakielten kielipoliittinen ohjelma 2010c, 12.) Toivon, että tämä opinnäytetyöni on viittomakielen ylläpitoon positiivisesti vaikuttava asia.

2.4 Liikenneturva ja sen tarkoitus

Liikenneturva on valtakunnallinen, vapaaehtoisen liikenneturvallisuustyön keskusjärjestö, joka edistää tieliikenteen turvallisuutta ja pyrkii vaikuttamaan ihmisten liikennekäyttäytymiseen- sekä kulttuuriin. Liikenneturvasta annetun lain (LIITE 1: Laki Liikenneturvasta N:o 278/2003, pykälät 1-3) mukaan organisaation tarkoitus on edistää tieliikenteen turvallisuutta erilaisin keinoin. Näitä ovat tiedotus, valistus, koulutus ja omat tutkimukset (Liikenneturva, 2016a).

Liikennekasvatus on kuitenkin laaja käsite, joka määritellään Liikenneturvan Internetsivuilla. Kasvatuksessa korostetaan paikallista, toiminnallista, tavoitteellista ja ongelmanratkaisukeskeistä näkökulmaa liikenteeseen. Liikennekasvatus on jatkuvaa

yhteistyötä koko yhteiskunnan, koulun ja kodin kanssa. Jokaisessa kunnassa otetaan huomioon paikkakuntien olosuhteen ja erilaiset ympäristöön liittyvät asiat.

Liikennekasvatusta tapahtuu etenkin lapsen näkökulmasta koko ajan ja monin eri tavoin. Vanhemmat kasvattavat lapsiaan kulkemaan liikenteessä ja olemaan matkustajana auton kyydissä. Koulussa opitaan perusliikennesääntöjä ja syvennyttään enemmän lähiympäristöön kodin ja koulun välillä. Liikenneturva on myös valtakunnallinen liikenneturvallisuuden edunvalvoja. Heidän työnsä tavoitteet ovat ennaltaehkäisyssä, suostuttelussa ja perusteltavuudessa. (Liikenneturva, 2016b.) Koen, että omat arvoni ja tämän opinnäytetyön tavoitteet ja arvot kohtaavat materiaalin valinnassa. Järjestön arvot ovat turvallisuus ensin, asiantuntijuus ja yhteistyö (Liikenneturva, 2016c). Turvallista matkaa – viittomakielisen liikennevideon nimi kuvastaa myös liikenneturvan keskeisiä opetusperiaatteita ja on sovellettavissa opinnäytetyöni keskeiseen sisältöön.

Liikenneturvan viestintäpäälliköltä Kaisa Haralta on kysytty lupa opinnäytetyön videon toteuttamiseen, sillä sen pohjana käytetään Liikenneturvan materiaaleja ja kuvapankin kuvia, kuten näytetään esimerkiksi liikennemerkkien kuvia (LIITE 2: Kuvat neljästä videolla käsiteltävästä liikennemerkestä). Liikenneturvan materiaalit ovat kaikkien käytettävissä asianmukaisin lähdemerkinnöin, joten materiaalia oli mahdollista käyttää videolla (Kaisa Hara, henkilökohtainen tiedonanto 1.3.2017). Lähdemerkintä mainitaan videon lopulla lopputeksteissä.

2.5 Opetussuunnitelma ja liikennekasvatus

Suomessa noudatetaan perusopetuslakia, jonka mukaan kaikilla Suomessa vakituisesti asuvilla lapsilla on yleinen oppivelvollisuus. Oppivelvollisuudella tarkoitetaan, että jokaisen lapsen tulee opiskella perusopetukseen kuuluvat tietyt opinnot. Yleensä oppivelvollisuuden katsotaan päättyvän, kun oppilas on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai oppivelvollisuusajaksi on kestänyt yhteensä 10 vuotta. Oppivelvollisuus, jonka kesto on 11 vuotta, kutsutaan pidennetyksi oppivelvollisuudeksi (Opetushallitus i.a). Pidennetyn oppivelvollisuuden läpikäyvät esimerkiksi näkö- ja kuulovammaiset henkilöt. Kaikki kuulovammaiset eivät kuitenkaan automaattisesti lukeudu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, vaan mahdollista on, että henkilö jolla on keskivaikea

kuulovamma, voi suorittaa oppivelvollisuutensa samaan aikaan kuin muut ikätoverinsa. Esimerkiksi kuulolaitetta käyttävä henkilö voi pärjätä opinnoissa mahdollisten tukitoimien avustamana normaalin oppivelvollisuuden aikarajoissa. (Selin-Grönlund ym. 2014, 36.)

Liikennekasvatus sisältyy uuden opetussuunnitelman (2016) opetettaviin asioihin perusopetuksessa. Myös vanha opetussuunnitelma (2004) sisälsi erillisen oppimispolun ja keskeiset sisällöt liikennekasvatuksessa. Vanhan sekä uuden opetussuunnitelman pohjana ovat samat periaatteet. Keskeinen asia on, ettei kenenkään tarvitse kuolla tai loukkaantua liikenteessä, eli pyrkimys nollavisioon. Nollavisio on kaiken liikenneturvallisuuden ja sen kehittämisen pohjalla, joka näkyy myös opetussuunnitelman liikennekasvatuksen kehittämisessä.

2.6 Viittomakielisen materiaalin saavutettavuus

Viittomakielisen materiaalin saavutettavuus edesauttaa myös kielellisen tavoitteellisuuden ylläpitoa. Oman kokemukseni mukaan lapset kaipaavat viittomakielen käytön lisäämistä. Terminä saavutettavuus määritellään usein tarkoittavan samaa kuin esteettömyys. Esteettömyys-termi liittyy fyysiseen ympäristöömme ja sen toteutuminen edellyttää konkreettisten esteiden poistamista. Termi tarkoittaa esimerkiksi sellaisten esteiden poistamista, jotka rajoittavat kuulemistä tai pyörätuolilla liikkumista. Kuurojen Liito Ry on kiinnittänyt huomiota lasten viittomakielen käyttöön ja etenkin sen vähenemiseen sisäkorvaistute-leikkausten myötä. Kuurot ja viittomakieliset lapset toivovat voivansa katsoa viittomakielisiä ohjelmia useammin televisiosta. (Tupi 2012, 6-8).

Vammaisten henkilöiden osalta saavutettavuus on otettu laajemmin huomioon YK:n yleissopimuksessa liittyen vammaisten henkilöiden oikeuksiin. Suomi oli ensimmäisten valtioiden joukossa allekirjoittamassa sopimuksen jo 30.3.2007. Sopimuksen mukaan esteettömyys ja saavutettavuus pitäisi huomioida paremmin viestinnässä ja tiedottamisessa. Sopimus korostaa sanan- ja mielipiteenvapauden lisäksi tiedonsaannin ja materiaalien saavutettavuutta. Sopimukseen kuuluu myös erilaisten viestimien, kuten

Internetin palveluiden varmistaminen vammaisille saavutettaviksi. (YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2010.)

2.7 Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma

Viittomakielen asemaa käsitellään Suomen viittomakielten kielipoliittisessa ohjelmassa, jossa viittomakieliset ovat tuoneet esille haasteita kielen tilanteesta Suomessa. Kuurojen yhteisö on huolissaan viittomakielen aliarvostetusta asemasta koulumaailmassa. Havaittavissa on ollut kielelliseen tasavertaisuuteen liittyvää tyytymättömyyttä viittomakielen huonosta laadusta opetuksessa, sekä yleisesti kielen asemasta opetuskielenä. Viittomakielisten oppilaiden määrä on vähentynyt sisäkorvaistuteleikkausten ja integraation myötä etenkin 2000-luvulla. Integraatio tarkoittaa, että kuuro oppilas sijoitetaan perusopetukseen, jolloin hän on viittomakielisenä kuulevassa, suomenkielisessä ympäristössä. Silloin oppilaan kielelliset erityishaasteet voi olla vaikea huomioida. Viittomakielisessä yhteisössä on pohdittu, kuinka viittomakielisille lapsille voidaan taata opetusta viittomakielellä. Lapsen kaksi- ja monikielisyys voi kehittyä vain, kun hän on jo saavuttanut vahvan äidinkielen tason. Tästä johtuen viittomakielisten lasten äidinkielen opetusta on tärkeä kehittää. Lisäksi tulisi kehittää viittomakielistä opetusmateriaalia, jota on tällä hetkellä niukasti. (Kuurojen Liitto Ry & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2010, 35–44.)

2.8 Prosessinkuvausmallinnuksen käyttö opinnäytetyöprosessin toteutuksessa

Käytin apunani opinnäytetyön toiminnallisen osion toteutuksessa sovelletusti prosessinkuvausmallinnusta, joka on alkujaan luotu laadukkaan studiotulkkauksen toteuttamisen avuksi. Alkuperäisen prosessinkuvausmallinnuksen (Honkanen, Isomaa & Ranki 2013, 48c) idea on jäsentää opinnäytetyön kulkua sijoittamalla esimerkiksi yhteydenotto ja tekovaiheet taulukkoon, jota noudattaa opinnäytetyöprosessin aikana. Taulukkoa seuraa myös aikalinja esimerkiksi kuukausittain, joten tekijät pystyvät seuraamaan etukäteen sovittuja työvaiheita ja pysymään aikataulussa. Oman näkökulmani opinnäytetyöprosessin toteutumiseen oli kuitenkin hieman suppeampi. Käytin prosessinkuvausmallinnuksen ideaa omien työvaiheiden ja palautteen keräämisen

apuna niin, että aikalinja kuvasi viikkoja tai jopa päiviä, jonka mukaan työvaiheet toteutuivat.

Turvallista matkaa! – viittomakielisen lapsille suunnatun liikennekasvatusvideon aikataululliset toteutusvaiheet 1-9 tiivistetysti:

- 1) Liikenneturvan materiaaleihin tutustuminen ja kohderyhmän määrittäminen opinnäytetyön videolle helmikuussa 2017.
- 2) Opinnäytetyöprosessin aikataulutus, yhteydenottovideon kuvaajaan ja palaveri ohjaajien kanssa maaliskuun alussa 2017.
- 3) Yhteydenotto Liikenneturvaan materiaalien käyttöluvan varmistumiseksi ja materiaalien varmistuminen 01.03.2017.
- 4) Tekstimateriaalin muokkaaminen viitottavaan muotoon, viittomisen harjoittelu, ja valmistelut kuvauspäivää varten.
- 5) Videon materiaalin kuvaaminen 12.3.2017 Keravalla ja alkuvaiheen editointi.
- 6) Videon editointi 14.-15.3.2017.
- 7) Videon valmistuminen ääniraidalla ja lopullinen editointi 20.3.2017
- 8) Videon esitys kohderyhmälle ja palautteen kerääminen 23.3.2017.
- 9) Videon julkaisu kaikille nähtäväksi YouTubessa 18.4.2017 ja opinnäytetyön julkistamisseminaari.

3 VIITTOMAKIELISEN LIIKENNEKASVATUSVIDEON TYÖVAIHEET

Turvallista matkaa! – viittomakielien liikennekasvatusvideo valmistui maaliskuussa 2017. Video on virallisesti julkaistu Internetissä verkkovideopalvelu YouTubessa 18.4.2017, jolloin videon linkki muuttui kaikille julkiseksi. Liikennekasvatusvideo löytyy hakusanoilla turvallista matkaa viittomakielinen liikennevideo.

Video kestää yhteensä kuusi minuuttia ja kymmenen sekuntia ja sen tekeminen sisälsi monia eri työvaiheita. Tässä pääluvussa avaan videon toteutumiseen liittyvät työvaiheet ja lopuksi pohditaan ja analysoidaan videosta kerättyä palautetta, jota kerättiin videon kohderyhmältä, eli viittomakielisiltä 7-10-vuotiailta lapsilta. Palautteenkeruumenetelmistä kerrotaan tarkemmin luvussa 3.8. Palautetta antoivat myös muutamat viittomakieliset aikuiset ja opinnäytetyön ohjaajat. Ohjaajina opinnäytetyössä olivat viittomakielen lehtorit Ulla Niittyinperä ja Kati Huhtinen.

Turvallista matkaa! – viittomakielinen liikennevideo sisältää viisi studiossa viitottua kohtausta, joiden välissä näytetään havainnollistavia video-osuuksia oikeassa kaupunkiympäristössä. Kuvauspäivään liittyvistä vaiheista ja kuvauspaikoista kerrotaan luvun 3 aikana. Opinnäytetyön videon pituutta päädyttiin tiivistämään melkein puolella alkuperäisestä 15 minuutin suunnitelmasta, koska kohderyhmään kuuluvat nuorimmat, 7-vuotiaat tai sen alle, eivät jaksakaan keskittyä pitkään. On myös tutkittu, että keskittymiseen liittyvä vaikeuksia esiintyy opettajien mukaan jopa 15% lapsista (Peda.net 2013 i.a.), joten videon pituus lyheni suunnitelman edetessä. Lopulta päädyttiin hiukan yli kuuden minuutin kokonaispituuteen, joka oli sopiva pituus. Videon ajalliseen pituuteen liittyvistä kommentteista ja palautteesta kerrotaan tarkemmin luvussa

3.1 Liikennekasvatusvideon kohderyhmän rajaaminen

Kohderyhmän ikäjakauman rajaaminen pohjautui Liikenneturvan pohjana käytettävään materiaaliin. Videota voivat käyttää kaikenikäiset, mutta kasvatukselliset asiat ovat tarkemmin suunnattu kahdeksanvuotiaille perusopetuksessa oleville lapsille. Palautteessa käsitellään mitä eri huomioita alle kahdeksanvuotiaat lapset tekivät, ja mitä huomioita hiukan vanhemmat lapset tekivät. Kohderyhmän rajaaminen melko tiukaksi oli työn kokonaisuuden kannalta olennaista, sillä se vaikutti videon sisältöön ratkaisevasti.

Video sisältää suomeksi puhutun ääniraidan, joten kohdeyleisö on laaja. Viittomakieliset eivät ole kohderyhmänä pelkästään kuuroja, vaan myös esimerkiksi kuurojen lasten kuulevia lapsia, jotka käyttävät viittomakieltä äidin- tai ensikielenään. (Viittomakielten kielipoliittinen ohjelma, 2010b, 25.) Sisäkorvaistutetta käyttävät, kaksikieliset ja myös kuulevat lapset voivat myös hyötyä informatiivisesta sisällöstä. Kuuroja lapsia syntyy vuosittain vain 25-30 ja yli 90% niistä lapsista saavat sisäkorvaistutteen. Sisäkorvaistute on leikkauksella asetettava apuväline kuuroille, kuuroutuneelle tai vaikeasti kuulovammaiselle henkilölle. Suomessa uusia sisäkorvaistuteleikkauksia tehdään noin 130 kappaletta vuodessa (Kuuloliitto 2013).

3.2 Kuvaus ja editointi yhteistyökumppanin avulla

Video on kuvattu videoalan ammattilaisen kanssa. Kuvaaja-editoijana on Dimitry Ovchinnikov, joka toimii kristillisen televisiokanavan IRR-TV:n työntekijänä. IRR-TV tuottaa monien keskustelu- ja dokumenttiohjelmien lisäksi myös viittomakielisiä ohjelmia suomen ja venäjän viittomakielillä. IRR-TV on perustettu vuonna 1986 ja tunnetaan parhaiten muun muassa Itäportti-lehdestä, joka ilmestyy 5–7 kertaa vuodessa. IRR-TV tuottaa Radio Dei -radiokanavan ohjelmia, sekä Alfa ja TV7-kanavilla esitettäviä ohjelmia (IRR-TV Wikipedia 2015 a.i.). Opinnäytetyön video ei sisältänyt muuta näkökulmaa kuin liikennekasvatuksen periaatteet. Videon kuvaus ja editointi toteutettiin Ovchinnikovin vapaa-ajalla ilman yhteyttä IRR-TV:n ohjelmistoon. Yhteistyö Ovchinnikovin kanssa toteutui hyväntekeväisyysperiaatteella, joten kuvauksesta tai editoinnista ei maksettu korvauksia. Video on tekniseltä toteutukseltaan toimiva ja

Ovchinnikov noudatti kaikkia ohjeita liittyen videon visuaaliseen ulkoasuun ja lopullinen video on teknisiltä ominaisuuksiltaan laadukkaasti toteutettu.

3.3 Videon käsikirjoitus ja kuvaukseen valmistautuminen

Videolla viitottavista asioista kirjoitettiin käsikirjoitus, jonka pohjalta hahmoteltiin sarjakuvamainen kohtausluettelo. Kohtausluettelo oli henkilökohtaisena apunani kuvauspäivän kulussa ja olin piirtänyt kuvattavat kohtaukset alustavasti käsin paperille. Kohtausluetteloa ei muutettu graafiseen muotoon tietokoneella, koska kohtaukset olivat vain yhden ihmisen käytössä ja olivat lyhyiden kohtausten pohjana. (LIITE 3: Osa kohtausluettelosta ja suunnittelusta).

Kuvaus toteutettiin Keravalla 12.3.2017 ja kuvauspäivä kesti yhteensä yhdeksän tuntia sisältäen kuvatun materiaalin alkuvaiheen editoinnin. Kuvauspäivänä kohtausluettelon ja laaditun aikataulun noudattaminen soveltui ja muuttui alkuperäisestä suunnitelmasta jonkin verran. Kohtauksia jouduttiin esimerkiksi sääolosuhteiden takia muuttamaan ja kuvaamaan monta kertaa, jotta kuvanlaadusta saataisiin riittävän laadukas. Häiritsevä tekijä oli suora auringonpaiste ja kova tuuli. Kuvauspaikat piti miettiä tarkkaan, sillä kuvaajan käytössä oli yksi kamera ja yksi assistentti. Ulkona kuvattavien osuuksien kuvauspaikkaa jouduttiin vaihtamaan useasti, koska assistentteja ei ollut riittävästi. Valoa olisi pitänyt koko ajan heijastaa kohti videolla esiintyvää henkilöä, Amanda Jouhkia, mutta yhden assistentin avulla valonheijastajien käyttö ei ollut mahdollista. Kuvaukset saatiin lopulta onnistumaan, kun aurinko nousi tarpeeksi korkealle, joten auringonvalon määrä ei enää heikentänyt kuvanlaatua. Liikennekasvatusvideolla näkyvät kaupunkikuvat, liikenne, muut jalankulkijat ja autoilijat liikkuvat kuvaushetkellä julkisella paikalla. Siksi julkisella alueella liikkuvat henkilöt saavat näkyä myös lopullisella videolla.

Viisi videon studio-osuutta kuvattiin IRR-TV:n toimituksen tiloissa. Studioon oli mahdollista päästä kuvaamaan Dimitry Ovchinnikovin kautta. Studiossa kuvattiin viisi liikennekasvatusvideolle tulevaa kokonaisuutta. Ulkona kuvattujen osuuksien aikataulullinen venyminen heikkojen sääolosuhteiden takia vaikutti siihen, että studiossa kuvaus piti suorittaa kiireellä. Alkuperäisen suunnitelman mukaan ulkona ja studiossa

kuvattuihin osuuksiin oli varattu molempiin neljä tuntia, eli kaikkien materiaalien kuvaamiseen oli aikataulutettu kahdeksan tuntia. Sääolosuhteiden takia studio-osuuksien kuvaamiseen jäi vain kaksi tuntia. Aikataulun puitteissa kuvausta ei ollut mahdollista jatkaa toisena päivänä, koska Ovchinnikov lähti ulkomaille. Studioissa ei ollut mahdollisuutta käyttää prompteria, eli kuvaruutua, josta viitottavat voidaan lukea. Studioon päästiin kuvaamaan IRR-TV:n toimituksen kiinnioloaikana, joten lisälaitteistoa ei ollut mahdollisuutta käyttää. Prompterin puuttumien vaikeuttaa viitottavan sisällön ulkoa muistamista, joka johti paikoittain viittojan katsekontaktin katkeamiseen kameran edessä. Katsekontaktiin liittyviin kommentteihin ja viittomiseen liittyvää palautetta käsitellään luvussa 3.9.1.

3.4 Videon sisältö ja liikennemerkkit

Käsiteltäviä asioita videolla ovat alussa suojatien oikeaoppinen ylitys ja käyttäytymien suojatietä ylittäessä, jalankulkijoiden liikennevalot ja valojen värien merkitys. Jalankulkijoiden valoissa käytetään Suomessa punaista ja vihreää valoa. Videon keskivaiheessa luokitellaan liikennemerkkejä seuraavalla tavalla; varoitus-, rajoitus- ja kieltomerkit, määräysmerkit ja opastusmerkit ja niiden värytys. Tarkoitus on tehdä jako määräyksen ja merkin värytyksen perusteella kaikkien liikennemerkkien välille. Jaottelun avulla liikennemerkkin määräystä on helpompi hahmottaa ja ymmärtää. Seuraavaksi näytetään kymmenen liikennemerkkiä ensin viittomalla, jonka jälkeen näytetään kuva viitotusta merkistä. Videon lopuksi opastetaan heijastimen käytössä. Sisällön avulla katsojien on tarkoitus orientoitua, suunnata ajatukset liikenteeseen ja pohtia omaa liikenneturvallisuutta. Osa sisällöstä oli palautteen mukaan kohderyhmälle tuttua, mutta monet oppivat myös uutta. Videosta saatua palautetta käsitellään enemmän kohdassa 3.7.

Liikennemerkeistä videolla viitotaan ja näytetään seuraavat merkit: suojatie, stop-merkki, jalkakäytävä ja pyörätie rinnakkain, pihakatu, kielletty jalankulkijoilta, pakollinen ajosuunta, ajoneuvon nopeusrajoitus, kielletty pyöräilijöiltä, alue jalankulkijoille ja varo leikkiviä lapsia.

Kun opinnäytetyön alkuvaiheessa tutustuin moniin eri liikenneaiheisiin materiaaleihin, havaitsin lapsille suunnatuissa kirjoissa useasti runsaan kuvituksen liikennemerkeistä.

Liikenneturva on tehnyt yhteistyössä lastenkirjakustantamo Satukustannus Oy:n kanssa Miina & Manu Koulutiellä (Satukustannus Oy 2015) kirjan, jossa käsitellään lapsen näkökulmasta ensimmäisen koulumatkan liikennesääntöjä lapsille suunnatun tarinan muodossa. Iso osa kirjasta on kuvitettu liikennemerkkien kuvilla ja kerrottu mitä liikennemerkin määräys tai opastus tarkoittaa. Muita liikenneaiheisia lastenkirjoja ovat esimerkiksi Pikkupeikkojen liikenne-aapinen (Satukustannus Oy 2003) ja Reuhurinteen liikennekirja (Otava 2014). Useissa suomalaisissa lastenkirjoissa liikennemerkkien tärkeys korostuu kuvien muodossa, joten siksi myös viittomakielisessä liikennevideossa on korostettu liikennemerkkien tuntemusta. On tärkeää tietää jo varhaisessa vaiheessa millaisia määräyksiä merkit pitävät sisällään, koska se luo pohjan tulevalle, haastavampien liikennesääntöjen oppimiselle (Niemi, 2004, 135).

3.5 Videon visuaalinen ulkoasu ja studiossa viittomien

Studiossa kuvattavia viittomakielisiä osioita piti miettiä tarkkaan, sillä viittomisessa pitää ottaa huomioon monia eri osa-alueita. Studion valotuksen oli oltava sellainen, että kasvoni, ilmeeni ja käteni erottuvat selkeästi. Vaatetusta ja muuta rekvisiittaa mietittiin tarkkaan, sillä ne ovat asioita, jotka näkyvät videolla koko ajan. Sain paljon vinkkejä ammattikuvaaja Dimitry Ovchinnikovilta studion taustaväristä, joka oli kuvaushetkellä tummansininen. Tausta editoitiin myöhemmin hiukan vaaleammaksi siniseksi ja taustaan lisättiin kolmiulotteista visuaalisuutta lisääviä graafisia neliöitä.

Edestä katsottuna viittojan vasemmalle yläpuolelle sijoitettiin televisioruudun näköinen ruutu, joka toimii siirtymäruutuna, kun studio-osuuksista siirrytään havainnollistaviin kuviin oikeassa kaupunkiympäristössä. Vasemmalle puolelle sijoitettiin myös korkea, pyöreä pöytä, jonka päällä oli kelta-punainen varoituskolmion muotoinen liikennemerkki. Liikennemerkin päällä pöydällä oli heijastimia, joita esitellään videon lopussa, kun opastetaan heijastimen käytössä. Videon viittojasta katsottuna oikealla puolella oli korkea jakkara, jolla istuu suuri pehmolelu-nalle. Nallella on päällään koko liikene-aiheeseen liittyvä havainnollistava heijastinliivi. Rekvisiittana pehmolelu on sopiva lapsille suunnatussa materiaalissa, koska se herättää lapsen mielenkiinnon. Myös studion valotuksen oli oltava sellainen, että kasvoni, ilmeeni ja käteni erottuvat selkeästi.

Vaatetusta ja muuta rekvisiittaa mietittiin tarkkaan, sillä ne ovat asioita, jotka näkyvät videolla koko ajan.

Studiassa viittomisessa pitää ottaa huomioon viittomien kolmiulotteisuuden muuttuminen kaksiulotteiseksi (Salonen, 2005, 20). Luonnollisessa tilassa viitotun ilmaisen ymmärtäminen kolmiulotteisena on helppoa, mutta kaksiulotteisten, syvyydellä liikkuvien viittomien ymmärtäminen voi olla hankalampaa (Honkanen, Isomaa & Ranki 2013d, 44). Jouduin kokeilemaan parasta tapaa omien studio-osuuksien kuvauksessa ja päädyin hiukan viistoon asentoon, jotta kädet näkyvät mahdollisimman selkeästi. Videon viitotut asiasällöt ovat lyhyitä ja ytimekkäitä, tietoisku-tyylisiä repliikkejä. Repliikit, eli vuorosanat muodostavat kokonaisuudet videolla käsiteltävistä liikenne-aiheista.

Ennen kuvauksia suunniteltiin sopivaa vaatetusta, kampausta ja etenkin studio-osuuksiin sopivaa meikkiä ja ulkonäköön liittyviä asioita. Studiassa kuvattaessa on runsas valaistus, jotta kuvasta saadaan mahdollisimman hyvälaatuinen ja tarkka. Kameran edessä meikkiä pitää käyttää melko runsaasti, jotta ilmeet ja huulet erottuvat selkeästi. Suunnittelin sopivaa kampausta ja päädyin pitämään hiukset auki, mutta hiukset ovat korvien takana. Hiukset eivät ole kasvojen edessä tai häiritse viittomista, koska kasvojen täytyy erottua koko ajan hyvin. Vaatetus on tavallinen, eikä herätä huomiota esimerkiksi liian kirkkaalla värillä. Mustaan väriin pukeutuminen ei olisi herättänyt katsojana lapsen mielenkiintoa. Videon studio-osuuksissa pukeutumisessa päädyttiin tummanvihreään pyöreäkaulaiseen puseroon, joka näyttää lopullisella videolla tumman ruskealta. Tyyllisesti asustus on onnistunut eikä kiinnitä katsojan huomiota häiritsevästi missään vaiheessa. Vaatetuksesta hyvää palautetta saatiin kuvaajalta Dmitry Ovchinnikovilta ja kuvauspäivän assistentilta Marika Jouhkilta. Virallisessa palautteenkeruussa ulkonäköön ja vaatetukseen liittyvät kommentit olivat, että viittoja näyttää videon kohderyhmään kuuluvien lasten, omien sanojen mukaan ”kivalta”, ”iloiselta” ja ”mukavalta”.

Ulkona kuvatuissa osuuksissa pukeuduin vuodenaikaan sopivaan takkiin, tummiin farkkuihin ja varrellisiin talvikenkiin. Videon lopussa käsitellään yhtenä teemana heijastimen käyttö, joten halusin, että ulkona kuvatuissa osuuksissa omat heijastimeni näkyvät selvästi. Heijastimet sijoitettiin takkini etuosaan ja toinen heijastin takin sivulle roikkumaan. Ulkona kuvatuissa kaupunki-osuuksissa viitotaan vain yhden

liikennemerkkin merkitys, muut merkit viitotaan studiossa. Liikennemerkki on varo leikkiviä lapsia, joka käsitellään videossa muiden liikennemerkkien kanssa samassa kokonaisuudessa. Merkin viittomisen aikana en käyttänyt käsissäni sormikkaita, jotta käsien sekä sormien muodot, ja itse viittomat näkyvät ulkovaatetusta vasten mahdollisimman selkeästi.

3.6 Videon ääniraita ja taustamusiikki

Ääniraidan nauhoitus tapahtui videon editoinnin jälkeen. Ääniraidat nauhoitettiin viiteen eri kokonaisuuteen ja jokainen videon viitottu äänitettiin omaan äänitiedostoonsa. Äänittämisen jälkeen tiedostot lähetettiin Ovchinnikoville, joka lisäsi ne videon taustalle. Ovchinnikov ei asu Suomessa, joten kokonaisuudessaan videon valmistumisen aikataulu oli tiukka. Ei ollut enää mahdollista tavata editoijaa ja hioa äänitiedostoja yhdessä, vaan nauhat piti saada nopeasti editoinnin valmistumisen jälkeen valmiiksi. Kiireinen aikataulu vaikutti ääniraidan laatuun heikentävästi. Asiasisällöt ovat oikein, mutta äänen intonaatiot ja rytmitys viittomisen kanssa vaihtelee paikoittain. Laadullisesti ääniraita ei myöskään ole muun videon laadun kanssa vastaava, sillä mahdollisuutta oikeassa studiossa äänitykseen ei ollut. Henkilö, joka ei ymmärrä viittomakieltä pystyy kuitenkin seuraamaan videota ja saa saman informaation kuin viittomisen kautta. Tästä näkökulmasta ääniraita on kokonaisuuteen suhteutettuna onnistunut, mutta kehittämissuhteita ääniraitaan liittyen esitettiin myös palautteessa.

Videon taustalla on taustamusiikki. Musiikkia on koko videon ajan ja se vaihtelee kahden eri melodian välillä. Taustamusiikki päätettiin lisätä editointivaiheessa, koska musiikki on tyypillistä monissa eri lastenohjelmissa ja lisää mahdollisesti lapsen mielenkiintoa. Haluttiin, että musiikki ei sisällä mitään sanoja tai laulua, ettei musiikki nouse liian hallitsevaksi varsinaisten liikennekasvatuksellisen asiasisällön rinnalle. Musiikki ei myöskään ole tärkeää videon kohderyhmään lukeutuvien viittomakielisten kuurojen lasten näkökulmasta, koska he eivät kuule musiikkia. Musiikilla haluttiin lisätä kohdeyleisöön lukeutuvien kuulevien lasten mielenkiintoa. Palautteessa kuulevat lapset antoivat hyvää palautetta musiikista. Heidän mielestään musiikki oli kuin ”oikeasta lastenohjelmasta” ja ”jäi päähän soimaan”. Editoija Dmitry Ovchinnikov on tehnyt itse

taustamusiikin ja musiikin lisääminen videoon oli yksi osa koko videon editointiprosessia.3.7 Palautteen kerääminen ja analysointi

Palautetta kerättiin erilaisin menetelmin eri ikäisiltä, videon kohderyhmään sopivilta lapsilta. Viittomakielisiä lapsia päästiin tapaamaan suomalaiselle ala-asteelle, jossa lapset ovat oppilaina. Palautteen keräämiseen oli aikaa 45 minuuttia, eli yhden tyypillisen ala-asteen oppitunnin ajan. Palautteenkeruu aloitettiin kertomalla, kuka liikennekasvatusvideon on tehnyt ja miksi. Sen jälkeen lapset saivat muutamia ennakkotietoja videosta, kuten pituus, videolla käsiteltävät pääaiheet sekä tiedon, että video sisältää ääniraidan sekä taustamusiikkia. Nämä tiedot kerrottiin, koska tasavertaisuuden näkökulmasta kuuroille oppilaille on tärkeää ilmoittaa myös äänimaailmaan liittyvistä asioista. Ennen videon katsomista keskusteltiin lyhyesti asioista, joihin voi kiinnittää huomiota videon katsomisen aikana. Kiinnitettäviä asioita olivat seuraavat: Mikä tunnelma videosta välittyi, jaksatko keskittyä koko videon ajan, opitko jotakin uutta ja mikä videossa oli hyvää tai huonoa? Keskustelun jälkeen video katsottiin yhdessä, jonka jälkeen videosta keskusteltiin paikallaolevan opettajan johdolla ja jokainen oppilas sai kertoa oman mielipiteensä videosta. Lopuksi jokaiselta lapselta kysyttiin palautetta nimettömästi luomani palautteenkeruumenetelmän avulla. Nimettömät vastaukset kerättiin ja analysoitiin myöhemmin opinnäytetyön kirjallisessa osassa.

3.8 Palautteenkeruumenetelmien esittely

Molempien menetelmien tarkoitus oli havainnollistaa tunnelmaa, joka katsojalle jäi videon kokonaisuudesta. Menetelmiä kehiteltiin kaksi eri ikäryhmiä varten. Ensimmäiseksi palautetta kerättiin ryhmältä, jossa oli iältään 7-9-vuotiaita lapsia. Liikennekasvatusvideon katsomisen ja lyhyen keskustelun jälkeen oppilaille näytettiin liikennevalo-taulu, joka kuvastaa moottoriliikenteelle tarkoitettuja liikennevaloja. Liikennevaloissa on ylhäältä alaspäin katsottuna punainen, keltainen ja vihreä valo. Punainen valo tarkoittaa palautteessa, että video vaikutti katsojaan tylsällä tai surullisella tavalla. Keltainen valo ei vaikuttanut katsojaan mitenkään tai ei osaa sanoa. Vihreä tarkoittaa, että katsojaa alkoi hymyilyttää tai tulin hyvälle tuulelle. Jokainen lapsi sai itse

piirtää tunnelmaansa vastaavan liikennevalon omalle paperilapulle. Paperit olivat nimettömiä ja ne kerättiin tunnin lopuksi talteen analysointia varten. Kaikki palautteenkeruusta saadut vastaukset ja materiaalit on hävitetty asianmukaisesti analysoinnin jälkeen, jotta jokaisen palautteenantajan yksilöllisyydensuoja säilyy.

Noin 9-12-vuotiailta, saman koulun viittomakielisiltä oppilailta palautetta kysyttiin numerojanan avulla. Numerojanalla oli sijoitettuna numerot 1-10. Jokainen oppilas sai oman paperinsa, joissa kaikissa oli samanlainen, merkitsemätön numerojana. Janalle piirrettiin jokin merkki, kuten esimerkiksi viiva tai rasti, omaa mielipidettä vastaavaan numeron kohdalle. Numerojanalla ykkönen tarkoittaa, että videosta jäi huono tai tylsä vaikutelma. Kymmenen tarkoittaa, että videosta jäi hyvä tunnelma, opin jotain uutta ja video sai nauramaan. Oli tärkeää, että tässäkin palautteenkeruutavassa lapset saivat itse sijoittaa merkin sen numeron kohdalle, joka itsestä tuntui oikealta. Palautteen antoa harjoitellaan ala-asteikäisten kesken myös normaalissa opetuksessa, joten paikalla ollut opettaja oli tyytyväinen erilaisiin palautteenkeruumenetelmiin. Lopuksi lapset saivat yhteisen keskustelun kautta kertoa mielipiteensä ja perustella vastauksensa. Palaute oli oppinnäytetyön kokonaisuuden kannalta tärkeää ja analysointi iso osa kirjallista osiota. Saadun palautteen perustella oli mahdollista perustella videon luotettavuutta ja onnistumista kohderyhmän näkökulmasta.

3.9 Palautekeskustelussa esiin tullutta ja yhteenveto tuloksista

Yleinen palaute, jota saatiin palautekeskustelussa, oli hyvää, kannustavaa ja suurimmaksi osaksi kannustavaa. Monet oppilaat kertoivat keskustelun aikana, että liikennevideosta välittyi lämmin ja luonnollinen tunnelma. Videota oli monien mielestä kiva katsoa ja kuulevat palautteenantajat olivat tyytyväisiä videon taustalla olevaan musiikkiin. Keskustelussa ilmeni, että oppilaista tuntui, kuin olisi katsonut oikeaa lastenohjelmaa. Keskustelun aikana myös kehittämisehdotuksia esitettiin. Videon ääniraitaan liittyviä ongelmia huomioitiin monilla eri kommentteilla. Kommentteja kerrottiin siitä, että puhuttu ääniraita sekoittuu taustamusiikin kanssa, jolloin puhetta on vaikea erottaa. ”Taustamusiikki oli kiva, mutta puheesta en saanut selvää”, sisäkorvaistutetta käyttävä lapsi kommentoi, ”välillä oli hassua seurata, kun viittominen ja ääni eivät tulleet samaan aikaan” - kuuleva, viittomakieltä käyttävä lapsi.

Muita yleisiä, positiivisia ja kannustavia kommentteja palautekeskustelussa lasten kanssa olivat seuraavat kommentit: ”Oli tosi mukava ja kiva katsoa”, ”opin uuden asian videolta”, ”yleinen havainnointi liikenteestä tuntui helpolta ja on tärkeä aihe”, ”studioissa oli kiva nalle”, ”hieno studio ja tyyli ihan kuin Pikku-Kakkosessa”.

Numerolinjan palautteen mukaan videon onnistumien sijoittui numeroiden 4-10 välille. Suurin osa palautteesta sijoittui numerojanalla numeroon 8, joka kertoo videon kokonaisvaltaisesta onnistumisesta. Numeron neljä antajia oli yksi oppilas, ja arvosanan perusteella oli videon ajalliseen pituuteen liittyvä kommentti. Kommentissa toivottiin videon olevan pidempi, jotta video olisi ollut enemmän oikean lastenohjelman tyylinen. Katsojan mielestä reilu kuuden minuutin video on vain pätkä isommasta kokonaisuudesta. Numero kahdeksan kohdalle sijoitettuja arvosteluja saatiin kuusi kappaletta, yhdeksikköjä saatiin neljä ja numero kymmenen kohdalle sijoitettuja numeroita tuli kaksi.

Liikennevalo-taulun perusteella palaute oli myös hyvää. Yksikään oppilas ei ollut arvioinut videota punaisen valon arvoisesti. Keltaisia valoja, eli video ”ei vaikuttanut mitenkään tai en osaa vastata”- vastauksia oli yksi. Keltaisen arvion antajan mukaan video tuntui liian pitkältä, eikä keskittyminen riittänyt katsoa videota loppuun asti. Palautteen analysoinnissa todettiin siis, että palaute jakautui videon keston liittyen tasaisesti yli ja alle kahdeksanvuotiaiden kesken. Palautteen perustella voidaan todeta, että kuuden minuutin kymmenen sekunnin mittainen video on 7-10-vuotiaille kohderyhmälle sopiva. Muut nuoremasta palautteenantoryhmästä, viisi oppilasta, antoivat videosta vihreän liikennevalon eli video alkoi hymyilyttää tai katsoja tuli hyvälle tuulelle.

3.9.1 Videon viittomakielestä saatu palaute

Itse viittominen ja viittomakielinen näkökulma palautteessa oli myöskin suurimmaksi osaksi positiivista. Toistuvia teemoja palautteesta olivat rauhallisuus, ymmärrettävyys, selkeys ja ilmeikkyyt tukemassa viittomisen sujuvuutta. Ilahduttavaa oli, että aikuisilta kuuroilta ja viittomakielisiltä tuli positiivinen kielenkäyttöön liittyvä palaute koskien

”välikielisiä”, eli suomen kielen mukaan viitottuja ilmaisuja, että niitä ei palautteen mukaan ole.

Muutamassa yksittäisessä viittomassa olisi kuitenkin ollut paikoittain parannettavaa. Suurin kommentti liittyi viittomaan HEIJASTIN. Heijastin-viittoma herätti keskustelua ohjaajilta saadussa palautteessa, sekä aikuisilta viittomakielisiltä saaduissa kommentteissa. Videolla viitottu kahden käden sulautunut viittoma HEIJASTIN + HEIJASTAA (ulospäin itsestä) on luonut katsojissa vääriä käsityksiä. Kyseinen kahden käden viittoma on studiossa viittomistilanteessa spontaani ilmaisu, enkä ollut harjoitellut tai etukäteen kartoittanut viittoman oikeellisuutta. Tämä johti siihen, että lopullisessa tuotteessa kyseinen viittoma on mukana, vaikka täysin oikeellisuudesta ei oltu varma. Palauteen kautta saadut kommentit vahvistivat, että viittoma ei ole yleisesti käytössä. Aikataulun puitteissa ja videon julkistamisen jälkeen minulla ei ollut mahdollisuutta korjata enää videota, koska IRR-TV:n studioon ei ollut enää mahdollista päästä. Yksittäinen väärä viittoma ei kuitenkaan hankaloita kokonaisuuden ymmärtämistä.

Kehitettävä kohta viittomiseen ja kontaktin luomisessa oli katsekontaktin putoaminen. Studio-osuuksien kuvaamiseen jäänyt kahden tunnin aika vaikutti siihen, että joudun viittoessani katsomaan muistiinpanoja paperilta ja katse suuntautuu katsojasta alaspäin noin kahdeksan kertaa videon aikana. Katsekontaktin puuttumien ei hankaloita asiakokonaisuuksien ymmärtämistä, mutta katseen jatkuva puuttumien voi alkaa turhauttaa katsojaa. Viittomakieli on visuaalinen kieli, jota katsekontakti on olennainen osa. Sen puuttumien voi turhauttaa katsojaa niin, ettei viittomista jaksa katsoa ja kokonaisuuksia voi olla vaikea hahmottaa.

4 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin työn kokonaisvaltaista onnistumista. Vastaavaa liikennekasvatuksellista videomateriaalia ei ole ennen tehty ja on tärkeää, että viittomakielisten lasten saataville luodaan erilaisia viittomakielisiä materiaaleja. Pääsin opinnäytetyön kautta mukaan kokonaisvaltaiseen, uuden materiaalin tekoprosessiin ja onnistuin tavoitteessani uuden viittomakielisen videon luomisessa. Liikennekasvatus ei ollut helppo aihe lähestyä ja taustatyö vaati paljon aikaa ja järjestelyitä Liikenneturvan materiaalien käytön varmistumiseksi. Haluan rohkaista muitakin viittomakielentulkkiopiskelijoita tarttumaan rohkeasti videomateriaalien tekemiseen, jolla voimme toivottavasti parantaa ja lisätä viittomakielisten kielellisiä oikeuksia erialisten materiaalien saatavuuden lisäämisellä. Viittomakieliseen yhteisöön kuuluu monenlaisia jäseniä ja on tärkeää toteuttaa kielellistä saavutettavuutta (YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2010).

Opinnäytetyöprosessi on ollut erittäin opettava ja haasteita on ollut. Koin onnistuneeni omien tavoitteiden saavuttamisessa ja palautteen perusteella oli mahdollista analysoida kokonaisvaltaista videon onnistumista. Ammatillinen kehittyminen kehittyi, sillä opinnäytetyöprosessin aikana pitää organisoida monia eri työvaiheita, monien eri alojen ammattilaisten kanssa. Työskenteleminen opinnäytetyön videon parissa esimerkiksi ammatiltaan kuvaaja-editoijan kanssa ja palautteen keräämiseen ala-asteikäisiltä lapsilta kehittivät vuorovaikutus ja aikataulun hallintataitoja. Olen tällä työllä rohkeasti osoittanut, että tulkkiopiskelijan roolissa pystyy toimimaan eri alojen toimijoiden kanssa, ja toteuttamaan uutta, julkaisukelpoista, viittomakielistä materiaalia.

Palautteen kerääminen ja analysointi videon kohderyhmältä, oman opinnäytetyöprosessin tarkastelu reflektiivisesti ja kirjallisen osan tekeminen olivat opinnäytetyön vaiheita. Kaikki työvaiheet vaativat suunnittelua aikataulullisesti ja ajanhallinnan suunnitelmaa piti noudattaa, että video saatiin valmiiksi ajoissa. Työskentely opinnäytetyön parissa oli tehokasta ja lyhyen ajan sisällä saatiin valmiiksi paljon. Päätin tehdä opinnäytetyön yksin, joten koko prosessin aikana olin vastuussa itsestäni ja opinnäytetyön onnistumisesta. Yhteistyökumppanit auttoivat videon kuvaamisessa ja editoinnissa, joten myös apua saatiin. Palautteenkeruun onnistumien oli palkitsevaa, koska luodut palautteenkeruumenetelmät olivat toimivia.

Viittomakielistä liikennekasvatusvideon tekoa olisi myös voinut lähestyä enemmän teoreettisemmalta pohjalta. Kaikkiin liikennekasvatusmateriaaleihin olisi voinut tutustua laajemmin, pelkän Liikenneturvan materiaalien sijasta. Yksi tapa olisi ollut karsia kaiken liikennekasvatusmateriaalin joukosta joku sellainen video, josta tehdä opinnäytetyönä viittomakielinen käännös. Käännökseen tai tulkkaukseen olisi silloin ollut valmis pohjamateriaali, jota työstää. Vastaavilla opinnäytetöillä ja videomateriaalin tekemisellä on laajat kehittämismahdollisuudet, koska videoihin voidaan ottaa lastenohjelman näkökulma, tiedottava tai varoittava näkökulma. Myös oppimismateriaalia on mahdollista tehdä videoituun muotoon. Liikennekasvatusvideoita voisi luoda vastaavaa materiaalia esimerkiksi yläkouluikäisille. Käsiteltävänä aiheena voisi olla 15-vuotiaille suunnattu mopoliikenne ja moottoriajoneuvojen huolto.

4.1 Työn eettiset näkökulmat

Diakonia-ammattikorkeakoulu korostaa erityisen paljon opinnäytetyön eettisiä näkökulmia (Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 11-13). Tämän opinnäytetyön tekemisen aikana on tavoiteltu yleistä tasa-arvoista vuorovaikutusta niin kielellisestä näkökulmasta (viittomakieli-suomi), kuin luotettavaa liikennekasvatuksellista videota ja sen yleistä julkistamista. Riittävä tietoperusta opinnäytetyön pohjana lisää uskottavuutta ja liikennekasvatusvideota voidaan pitää myös asiasisällöllisesti luotettavana. Tuoteosasta saatu palaute on käsitelty rehellisesti ja läpinäkyvästi, eikä palautteenantajien kommentteja ole piiloteltu. Palautteen käsittelyssä ei ole kerrottu mitään tarkkoja henkilö- tai tunnistetietoja palautteenantajien salassapitovelvollisuuden turvaamiseksi.

Video on hyödyllinen isolle kohderyhmälle, joten se tavoittaa toivottavasti monia kohderyhmään kuuluvia lapsia YouTubessa. Olen käyttänyt työssä omia vahvuuksiani kaksikielisyyden näkökulmasta ja pohtinut kriittisesti videon onnistumista. Olen järjestelmällisesti hakenut erilaisia tutkimuksellista tietoa opinnäytetyön perustalle, jotta mahdollisimman moni asia on perusteltu. Lupa videon pohjana käytettävien materiaalien käyttöön on varmistettu Liikenneturvalta ja käyttöoikeudelliset asiat kuvaaja-editoija

Dimitry Ovchinnikovilta. Videon lopussa on selkeästi mainittu, että työ on opinnäytetyö ja lopussa esitetään myös Diakonia-ammattikorkeakoulun virallinen logo.

4.2 Opinnäytetyön soveltaminen jatkotyöskentelyyn

Valmiista liikennekasvatusvideosta tuli monesti palautteessa ja ideointivaiheessa useita ehdotuksia mahdollisuudesta jatkotöihin. Liikennekasvatus on aiheena monipuolinen ja laaja. Suomalaisen perusopetuksen opetussuunnitelman mukainen opetuspolku sisältää valtavan tietoperustan, josta voisi lähteä pohtimaan lisää viittomakielisiä liikennekasvatusvideoita. Yhteistyö esimerkiksi Kuurojen Liitto Ry:n tai Internetissä toimivan viittomakielinen kirjaston kanssa voisi olla mahdollista. Videosta saadun palautteen perusteella opinnäytetyön ohjaaja Ulla Niittyinperä oli sitä mieltä, että videota kannattaisi tarjota viittomakieliseen kirjastoon ja antaa ylläpitäjien päättää julkaisevatko he videoni vai eivät (Ulla Niittyinperä, henkilökohtainen tiedonanto 28.3.2017.)

Kristillinen televisiokanava IRR-TV esitti myös mahdollisen kiinnostuksensa jatko-osan tekemiseen, sillä videon kuvaaja Ovchinnikov on yhtiöllä töissä. Samankaltaisen viittomakielisen videon aiheena voisi olla esimerkiksi lapsipyöräilijän näkökulma, autossa matkustavan lapsen tai mopoilijan näkökulma. Liikennemerkkien merkitysten avaaminen ja selittäminen voisi olla muilla videoilla yksi aihekokonaisuus. Yhteistyötä voisi jatkossa toteuttaa laajemmin myös Liikenneturvan kanssa, jolta Turvallista matkaa! – viittomakieliseen liikennekasvatusvideoon saatiin materiaalit. Viittomakielistä yhteistyötä voisi myös toteuttaa esimerkiksi tulkkauksen järjestämisellä kouluissa järjestettävien liikennepäivien yhteydessä.

LÄHTEET

- Hara, Kaisa 2017. Liikenneturvan viestintäpäällikkö, Helsingin toimipiste.
Henkilökohtainen tiedonanto 1.3.2017
- Honkanen T., Isomaa & Ranki 2013a-d. Ruudun takaa: Lastenohjelman tulkkausprosessi ja viitottu AV-tulkkaus. s. 43-48. Turku: Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy
- IRR-TV 2015 Great Commission Media Ministries. Viitattu 25.3.2017.
https://fi.wikipedia.org/wiki/IRR-TV#Televisio-_ja_radio-ohjelmia
- Kanto, Laura 2016. Väitös: Kaksikielisen lapsen kielet eriytyvät toisistaan jo varhain. Two languages in two modalities: a special type of early bilingual language acquisition in hearing children of Deaf parents. Oulun Yliopisto. s. 5. Viitattu 20.3.2017. <http://jultika oulu.fi/Record/isbn978-952-62-1177-0>
- Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010. Opa Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Tampere: Juvenes Print Oy, 11-13.
- Kuurojen vanhempien kuulevien lasten yhdistys Ry 2017. Etusivu. Viitattu 2.3.2017.
<http://www.coda.fi/>
- Laki Liikenneturvasta N:o 278/2003, pykälät 1-3. Viitattu 24.3.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030278>
- Leiwo, Hannele 2016. Yle Kotimaan Uutiset. Äidinkielenä suomi ja viittomakieli – lapsen kaksikielisyys tarvitsee tukea molemmilla kielillä. Artikkelijulkaistu 24.7.2016. Viitattu 20.3.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9047391>
- Liikenneturva 2016, Lapset (0-14) liikenteessä. Viitattu 1.3.2017
<https://www.liikenneturva.fi/fi/eri-ikaisena/lapset-0-14-liikenteessa>
- Liikenneturva 2016a-d. Liikenneturva. Viitattu 1.3.2017
<https://www.liikenneturva.fi/fi/liikenneturva>
- Niittyinperä, Ulla 2017. Viittomakielen lehtori Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Henkilökohtainen tiedonanto 28.3.2017.
- Niemi, Eero K. 2004. Liikennekasvatus. Teoksessa Marja-Leena Loukola (toim.) Aihekokonaisuudet perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy, 133-140.
- Ovchinnikov, Dimitry 2017 Kuvaaja-editoija IRR-TV. Henkilökohtainen tiedonanto 12.3.2017.

- Rissanen, Terhi 2006. Viittomakielen rakenteen visuaalisuudesta ja ikonisuudesta. Teoksessa Niina Hytönen ja Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, s. 26–63.
- Opetushallitus i.a.a. Oppivelvollisuus ja koulupaikka. Viitattu 22.3.2016
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppivelvollisuus_ja_koulupaikka
- Opetushallitus 2017. Uudet opetussuunnitelmat pähkinänkuoressa. Viitattu 7.3.2017.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako/uudet_opetussuunnitelmat_pahkinankuoressa
- Salonen, Taru 2005. Mobiilitulkkaus viittomakielellä. s. 20. Turku: Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy
- Selin-Grönlund, Pirkko; Rainò, Päivi & Martikainen, Liisa 2014. Kuurojen ja viittomakielisten oppilaiden lukumäärä ja opetusjärjestelyt. Selvitys lukuvuoden 2013–2014 tilanteesta. Raportit ja selvitykset, marraskuu 2014. Opetushallitus & Kuurojen Liitto. Helsinki. Viitattu 26.3.2017.
http://www.oph.fi/download/158006_kuurojen_ja_viittomakielisten_oppilaiden_lukumaara_ja_opetusjarjestelyt.pdf 5
- Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma 2010a-d. s.11-48. Kuurojen Liitto ry & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Tupi, Eeva 2012. Lapset toivovat viittomakielen käytön lisäämistä. Kuurojen lehti. 117. vuosikerta. 4/2012, 6-8.
- YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2010. Euroopan Unionin virallinen lehti 53. vuosikerta, 27.1.2010. Viitattu 25.3.2017.
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:023:FULL:FI:PDF>
- Verkkoveräjä, Peda.net 2013. Lapsen keskittyminen. Viitattu 24.3.2017.
<http://www.pedanet.fi/veraja/rovaniemi/vaaranlampi/huoli/keskittyminen>

LIITTEET

LIITE 1: Laki Liikenneturvasta N:o 278/2003, pykälät 1-3

1 §

Liikenneturva ja sen tarkoitus

Liikenneturva, ruotsinkieliseltä nimeltään Trafikskyddet, on julkisoikeudellinen yhdistys, joka toimii valtakunnallisena liikenneturvallisuustyön keskusjärjestönä.

Liikenneturvan tarkoituksena on liikenneturvallisuuden edistäminen tiedotuksen, valistuksen ja koulutuksen keinoin.

2 §

Oikeustoimikelpoisuus

Liikenneturvan kelpoisuudesta saada nimiinsä oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä kantaa ja vastata on voimassa, mitä yhdistyslain ([503/1989](#)) [6 §:n](#) 1 momentissa säädetään rekisteröidystä yhdistyksestä.

3 §

Liikenneturvan tehtävät

Liikenneturvan tehtävänä on:

- 1) harjoittaa liikenneturvallisuutta koskevaa tiedotus-, valistus- ja koulutustoimintaa;
- 2) harjoittaa Liikenneturvan toimintaa palvelevaa tutkimusta;
- 3) opastaa ja yhteensovittaa jäsenjärjestöjen liikenneturvallisuustyötä; sekä
- 4) tehdä aloitteita ja toimia muutoinkin liikenneturvallisuuden hyväksi.

LIITE 2: Kuvat neljästä videolla käsiteltävästä liikennemerkestä

Liikennemerkkien kuvat: Liikenneturva (2016)

1) Piha-alue tai katu

2) Jalankulku kielletty

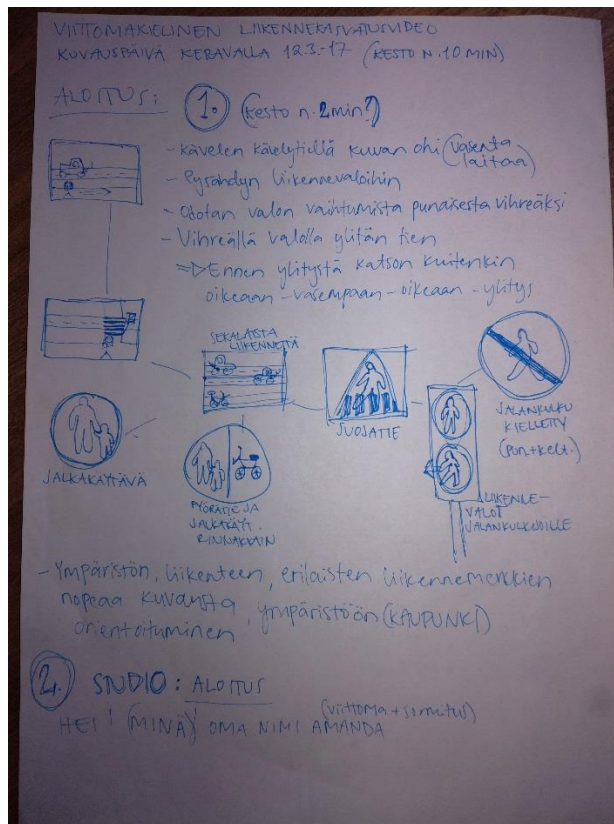

3) Pakollisen ajosuunnan määräysmerkki

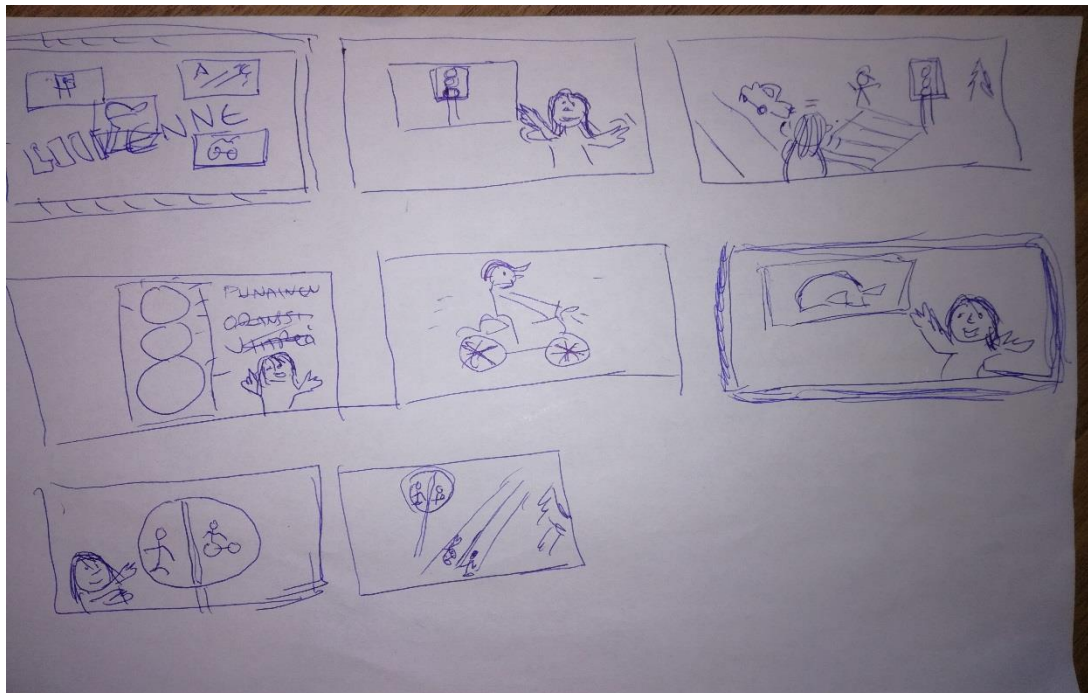

4) Stop-merkki

LIITE 3: Osa kohtausluettelosta ja suunnittelusta

KUVA 1: Kuva suunnittelusta, Amanda Jouhki 2017

KUVA 2: Osa kohtausluettelosta, Amanda Jouhki 2017

LIITE 4: Studiossa filmaamisen työvaihe

Kuva: Marika Jouhki 12.3.2017